

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

2. Sententia negans, Circumcisionem contulisse gratiam, & eius
fundamenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

Retorqueri
potest argu-
mentum.

Hoc ergo pactum irritum faciebat, qui negligebat Circumcisionem. Vnde argumentum ex his verbis retorqueri potest contra hanc sententiam; quia si Circumcisio fuisset instituta ad tollendum peccatum originale, & ad iustificationem spirituales, Deus certe illam instituens aperuisset eius fructum, sicut aperuit clarè usum, & finem, scilicet, ut esset signum foederis inter Deum, & Abraham, atque posteris eius de numerosissima plebe, & de possessione terræ Chanaan illis promissa. Quod autem circumciderentur ad tollendum originale, nec ibi, nec alibi Scriptura insinuat: ergo non fuit instituta ad eum finem; alioquin debuisset declarari, cum esset præcipuus, & hominibus maxime necessarius. Denique etiam illa particula, octavo die, retineatur eo modo, quo ab Augustino legitur, explicari potest totus locus de pena illa separationis à populo Iudaico, quam debebat subire paruulus, qui ob parentum culpam non fuerat octavo die circumcissus; nam cum Circumcisio esset character illius populi, & ianua aliorum sacramentorum, merito excluderetur, qui character illo carebat.

10.
Aliqui Au-
gustinum &
Innocentium
explicant.

Difficilius responderetur ad Augustinum, Innocentium, & alios Patres. Aliqui dicunt, illos solum velle, quod in Circumcisione dabatur gratia, non tamen quod per illam daretur gratia. Verum enim quod in illa dabatur propter fidem, & quæ in illa actione interueniebat, & cuius signum erat Circumcisio ipsa externa, non tamen concurrebat Circumcisio ad gratiam tanquam causa physica, vel moralis. Ita Vasquez disput. 184, cap. 4.

Rejicitur hæc
interpretatio.

Hæc tamen interpretatio manifestè repugnat verbis Patrum, qui non solum dicunt, in Circumcisione datam fuisse gratiam, seu remissum peccatum, sed etiam per Circumcisionem, ipsamque valuisse, & conduxisse ad illum effectum. Sic loquitur Innocentius in illis verbis: *Quoniam & si originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, &c.* Sic etiam loquitur Augustinus passim lib. 4. de Baptismo, c. 24. ubi dicit: *Ex Circumcisione carnis, quam prior populus accepit, congere nos posse quid valeat in paruuli Baptismi sacramentum, lib. 3. cont. Iulian. cap. 18. sic ait: Responde, si potes, cur ipse Isaac, nisi Baptismatis Christi signo circumcissus octavo die fuisset, periisset anima eius de populo suo? Explica, si potes, cur merito tanta pena pleberetur, nisi ab hac tanto sacramento liberaretur? Eodem modo loquitur Gregorius 4. Moral. cap. 2. Quod autem apud nos valet aqua Baptismatis, hoc agit apud Veteres, vel pro paruulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro iis, qui de Abrahæ stirpe prodierunt, mysterium Circumcisionis. In quibus verbis non minus dicit datam gratiam per Circumcisionem, quam per fidem Bernardus in serm. 2. de Assumptione: *In Baptismo, inquit, sola gratia lauat hanc maculam, quam olim rasisse petra Circumcisionis. Denique eodem modo loquuntur Beda, & alij supra adducti, qui non solum concomitantiam, sed concursum explicant Circumcisionis.**

Gregor.

Bernard.

SECTIO II.

Sententia negans: Circumcisionem contulisse gratiam, & eius fundamenta.

11.
Secunda sen-
tentia ne-
gat.

Vasquez.
Coninch.

Sententia contraria est etiam satis celebris, & habet pro se magnum pondus auctoritatis, & rationum. Eam videtur docere S. Thomas in præsentibus quæst. 62. art. 6. ad 3. & 970. art. 4. Eandem sequuntur Bellarminus, Capreolus, Deza, Ledesma, Ferraricus, Cano, & alij, quos refert & sequitur Vasquez dicta disput. 184. cap. 3. Coninch in præsentibus quæst. 62. art. 6. & quamplures Recentiores.

Probatur primò ex Scriptura, quæ videtur expresse negare, in Circumcisione ullam fuisse efficaciam ad eum effectum, sed solum fuisse merum signum illius populi. Ad Rom. 3. *Quid ergo amplius Iudæo est, aut quæ utilitas Circumcisionis? Multum quidem per omnem modum. Primum, quia credita sunt illis eloquia Dei. Vbi illud Primum significat illum esse effectum, seu fructum præcipuum; non ergo erat alius nobilior, qualis esset iustificatio. Et paulo post addit: Quid ergo præcellamus eos? nequaquam. Causati enim sumus, Iudæos, & Græcos omnes sub peccato esse: quasi dicat, quod attinet ad negotium iustificandi, non excedit Iudæus Gentiles propter Circumcisionem; omnes enim sub peccato sunt, nisi aliunde liberentur; quia, ut statim addit, ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Circumcisio autem erat opus legis. Item cap. 4. probat ex professo, Abrahamum non in Circumcisione fuisse iustificatum; ut inde probet ineffaciam Circumcisionis. Item 1. ad Cor. 7. *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est.* Ad Galat. 4. *Quomodo iterum conuertimini ad infirma, & egena elementa, quibus iterum seruire vultis? Constat autem, sermonem esse potissimum de Circumcisione. Ad Philipp. 3. dicit se arbitrari detrimentum iustitiam, quæ ex lege est. Ad Coloss. 2. Sacramenta veteris legis vocat umbram futurorum; & addit Circumcisionem esse carnalem, non spirituales: Circumcisi, inquit, estis circumcissione non manu facta in expolatione corporis carnis, sed circumcissione Christi, consensu ei in Baptismo. Ad Hebr. 2. Reprobatio sit præcedentis mandati propter infirmitatem, & inutilitatem. & cap. 9. Cæremontias veteres dicit fuisse iustitiam carnis, & sanctificasse ad emundationem carnis, & cap. 10. legem habuisse umbram, nec potuisse accedentes perfectos facere, aut auferre peccata, & mundare conscientias.**

12.

Probatur pri-
mò ex Scri-
ptura.
Rom. 3.

1. Cor. 7.

Galat. 4.

Philipp. 3.

Coloss. 2.

Hebr. 2.

Nec potest dici, in his locis explicari solum ineffaciam & inutilitatem sacramentorum legis antiquæ, quam habebant post Christi mortem, & promulgatum Euangelium. Nam ibi loquitur Paulus de sacramentis illis etiam pro priori tempore consideratis, ut constat ex illis verbis: *Quæ utilitas Circumcisionis? Multum per omnem modum, &c.* Si verò loqueretur solum de tempore posteriori, non posset id concedere. Sicuti etiam umbræ erant, & figuræ ante aduentum Christi, non postea; & pro illo tempore acceperat Paulus Circumcisionem, qui tamen ad Philipp. 3. dicit, se non habere fiduciam in carne, hoc est, in Circumcisione. Videatur Bellarminus supra cap. 14. circa finem, qui eam solutionem bene impugnat.

13.

Malè expli-
cantur hæc
loci.

Secundò principaliter probatur hæc sententia ex Patribus, qui de Circumcisionis ineffaciam eodem modo loquuntur. Iustinus Dialog. cum Triphone ante med. ex professo id probat, *Abraham, inquit, cum nondum esset circumcissus, propter fidem, qua Deo credidit, iustificatus est, & benedictionem à Deo accepit. Circumcisionem verò non accepit ad iustificationem, sed tantummodo in signum. Quod vel ex eo licet intelligere, cum femineum genus carnalem circumcisionem assumere non queat, satis ex eo apparet, eam datam esse in signum, non autem ad iustitiam: quidquid enim ad iustitiam, & virtutem pertinet, etiam feminis Deus dedit, ut ex aquo seruare possent. Irenæus lib. 4. cap. 30. Circumcisionem, inquit, non quasi iustitia consummatricem, sed in signo eam dedit Deus, ut cognoscibile perseveret genus Abrahæ. Deus enim Abrahæ dixit: Circumcideretur omne masculinum vestrum, & erit in signum testamenti inter me, & vos. Quod etiam dixit de Sabbato per Ezechielem: Sabbata, inquit, mea dedi eis, ut sint signa inter me, & ipsos. In signa ergo data sunt hæc, nec sanè aciosa.*

14.

Secundò pro-
batur ex Pa-
tribus.
Iustinus.

Irenæus.

& inania erant signa, sed suum habebant symbolum, & argumentum, ut pote à sapiente artifice data; carnalis enim circumcisio praefigurabat spirituales, de qua Paulus dixit: nos circumcisi sumus circumcissione non manufacta; & Propheta quidem ait: Circumcidite duriciem cordis vestri. Quod autem per hac non iustificabatur homo, sed in signa data sunt populo, ostendit, quod ipse Abraham sine circumcissione placuit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Epiphanius Hæresi 30. Prima, inquit, illa Circumcisio non fuit perfecta, sed signi tantum gratia est data, & ad ammonitionem ipsorum, & ut figura esset magna circumcissionis. Etenim si circumcisio illa data fuisset sanctificationis gratia, & ut participes faceret celestis hereditatis; ergo priuata est Sara tanto bono sanctificationis, & celestis hereditatis, & item Rebecca, & Lia, & Rachel, & omnes sanctæ mulieres, cum non potuerint circumcissionem Abraham habere. Si vero illa non sunt priuata regno celorum, quamquam non fuerint participes circumcissionis, non ergo illa conducebat hominem ad comparandam salutem, & vitam æternam. Et hæresi 8. Illic, inquit, circumcisio fuit carnalis, quæ deseruiuit usque ad magnam circumcissionem, hoc est, Baptismum, quæ circumcidit nos à peccatis. Ambrosius in id Roman. 4. Signum accepit circumcissionis, signum iustitiæ fidei, sic ait: Accepit Abraham circumcissionem signum iustitiæ fidei: credens enim se filium habiturum, huius rei, quam credidit, signum accepit, ut, quod credens iustificatus sit, cerneretur. Non ergo circumcisio aliquid habet dignitatis, sed signum est tantum. Et epist. 72. ad Irenæum, Signum, inquit, circumcissionis corporalis, veritas circumcissionis spiritualis, illa membrum amputat, ista peccatum. vide eundem lib. 1. de Abraham cap. 4. & lib. 1. de Sacrament. cap. 4. & 6. & lib. de iis, qui initiantur mysteriis, c. 8. & 9. Chrysost. hom. 27. in Genesim: Attende, inquit, quod Deus circumcissionem pro lege statui voluit, non quod ad animæ salutem efficere hoc possit aliquid; sed ut Iudæi pueri hoc gratitudinis indicium circumferrent, quasi signum, & sigillum, & ne liceret eis commiseri gentium commixtionibus. Hinc B. Paulus signum hoc vocat dicens: Et signum dedit circumcissionis sigillum; nam ad iustitiam ipsa circumcisio nihil conducit. Vide eundem hom. 39. & 40. in Genesim & homil. de prodit. Iudæ, & hom. 14. in Epist. ad Hebræos; & hom. 6. in ad Rom. 2. Circumcisio quidem prodest, si legem obserues. vbi Theodoretus, Theophylactus & Occumenius. Tertullian. lib. cont. Iudæos, paulo post, principium sic ait: Sed Abraham, inquit, circumcisus est: sed ante Deo placuit, quam circumcideretur. Acceperat enim Circumcissionem, sed quæ esset in signum temporis illius, non in salutis prærogatiuam. Sed & filius, inquit, Moysi tum ab Angelo profectus fuisset, si non Sephora mater eius calculo præputium infantis circumcidisset. Unde, inquit, Circumcissionis maximum periculum est, si præputium carnis quis non circumciderit. Sed enim si Circumcisio salutem omni modo affert, etiam Moyses in filio suo non intermisisset, quominus octauo die circumcideret eum, quando conset, Sephoram coactam ab Angelo id fecisse in itinere. Consideremus itaque, quod non potueris vnus infantis contra Circumcisio omni populo prescribere, & quasi legem huius præcepti condere in salutem. Nam providens Deus, quod hanc Circumcissionem in signum, non in salutem daturus esset populo Israel, idcirco filium Moysi duci futuri instigat circumcidi, ut cum cepisset per eum populo dare præceptum Circumcissionis, non aspernaretur populus, videns exemplum istud in iudicis filio, iam celebratum. Cyprianus lib. 1. cont. Iudæos cap. 8. dicit, Adamum, Henoch, Noë, & Melchisedech iustos fuisse sine Circumcissione, quia signaculum, inquit, semini nihil proficit. Alios adducit Bellatmin. dicto lib. 2. de Sacramentis cap. 15.

His adiungitur auctoritas negatiua Philonis, & Iosephi, qui, cum curiosissimi fuerint indagatores, Philo. Iosephus. & minutissimi scriptores rerum Iudæicarum, & ille in lib. de Circumcissione causas omnes, & utilitates Circumcissionis prosequutus fuerit, hic vero lib. 1. Antiquit. cap. 12. huius tamen utilitatis, & causæ, quæ nobilissima sanè erat, nec minimum indicium infinuauerunt; ignorauerunt ergo illam; alioquin eius notitiam non ita occultassent.

Tertio principaliter probatur ex Conciliis, scilicet ex Florentino sub Eugenio sess. vlt. in Decreto fidei ad Armenos in hæc verba: *Nona legis sacramenta multum differunt à sacramentis antiquæ legis; hæc enim non causabant gratiam, sed solum per passionem Christi dandam figurabant: nostra verò sacramenta & continent gratiam, & digne suscipientibus eam conferunt.* Huic consonat Trident. sess. 7. cap. 2. damnans eum, qui dixerit, *Sacramenta nouæ legis non differre à sacramentis antiquæ, nisi quia sunt diuersæ ceremoniæ, & ritus externi.* Si autem antiqua contulissent gratiam, planè non alio modo differrent à nostris. Fuit autem editus Canon ille propter errorem Lutheri, qui (ut refert Bellarm. vbi supra cap. 12. in lib. de Babylon. captiuit. sic loquitur: *Error est, sacramenta nouæ legis differre à sacramentis veteris legis penes efficaciam significationis, id est, quod nostræ efficaciter significem faciendo quod figurant, non illa.* Quare intentum Concilii in illo Canone debuit esse, asserere differentiam sacramentorum nostrorum, quoad efficaciam, quam differentiam Lutherus negabat.

Quarto, adducuntur rationes, quas prædicti Patres attingunt, scilicet quod femine in lege veteri iustificabantur ab originali absque Circumcissione; ergo fatendum est, remedium legis naturæ adhuc post præceptum Circumcissionis retinuisse primitiuam efficaciam, & vim. Deinde eos, qui non erant ex Abrahamo, non obligabat præceptum Circumcissionis, ut constat, ergo illi poterant iustificari per aliud remedium, quod quidem videtur non amisisse suam vim ad iustificandos Iudæos. Item Circumcisio non poterat adhiberi ante octauum diem; pueri ergo, qui ante illum diem moriebantur, non poterant iustificari, cum tamen filij Gentilium possent per remedium legis Naturæ. Similiter in casu necessitatis Circumcisio differebatur in longum tempus: sic enim in Deserto per quadraginta annos Hebræi non sunt circumcisi ratione itineris, ut aliqui volunt; siue autem ea fuerit causa, siue quævis alia, non est credibile, pueros omnes mansisse in peccato per totum illud tempus; & si qui fortè moriebantur, fuisse damnatos.

Varie solutiones adhiberi solent ad explicanda hæc loca Conciliorum, & Patrum ab Auctoribus primæ sententiæ; & primò dicunt, Circumcissionem non fuisse propriè loquendo sacramentum legis antiquæ, quia instituta fuerat multo tempore ante Moysen, & præcepta Abrahamo, & eius posteris; quare differentia, quam Concilia afferunt inter sacramenta veteris, & nouæ legis, quoad efficaciam gratiæ non habet locum in Circumcissione, sed in aliis sacramentis propriis legis scriptæ. Sic expli- cant aliqui, quos affert P. Henriquez in præsent. Henriquez. lib. 1. c. 15. §. 2. littera F. & §. 6. lit. X.

Hæc solutio non potest satisfacere menti, & verbis Scripturæ, Conciliorum, & Patrum; & in primis Patres supra adducti clare, & disertè loquuntur de Circumcissione, & illam dicunt, non valuisse quidquam ad iustitiam, ut constat ex verbis citatis. Deinde Paulus, vbi de inefficacia legis antiquæ loquitur, maxime, & potissimè loquitur de Circumcissione, ut constat etiam ex eius verbis supra adductis.

adductis; imò ad dissuadendam Circumcisionem probat inutilitatem totius legis antiquæ in ordine, ad conferendam iustitiam. Denique Concilia, licet non loquantur nominatim de Circumcisione, eam tamen proculdubio comprehendunt in suis definitionibus. Primò, quia eam doctrinam acceperunt ex Scriptura & Patribus; vbi, ut vidimus, de Circumcisione potissimè sermo est. Deinde, quia licet Circumcisio non fuerit primò instituta in lege Moysis; in ea tamen lege, & intra eius præcepta, positum etiam est præceptum Circumcisionis, ut constat ex c. 12. Leuitici; & ideo eam Christus dixit esse ex lege Moysis, Ioan. 7. *Si Circumcisionem accipit homo in Sabbato, ut non soluat lex Moysi, mihi indignum, quia totum hominem sanum feci in sabbato?* Vnde S. Thomas in præfati 9. 62. art. 6. sub nomine sacramentorum legis veteris, de quibus proponitur titulus articuli, agit de Circumcisione, quia comprehenditur sub sacramentis legis veteris, ut notauit ibi P. Valquez. Quando ergo Concilia loquuntur de sacramentis legis veteris, eodem modo loquuntur de Circumcisione, sicut Scriptura, & Patres illam sub eo nomine comprehendebant.

Ioan. 7.

24. *Secunda solutio.* Alij secundò respondent, licet in Circumcisione data fuerit gratia, non fuisse tamen causam gratiæ, sicut sunt nostra sacramenta, quia hæc causant physicè gratiam, ut instrumenta Dei: Circumcisio verò solum causabat moraliter.

Rejicitur primo.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

25.

Tertia solutio.

Declaratur.

26.

Vnde satis.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

fuit.

Conciliorum, & Patrum; aliquid enim plus videntur intendisse, quam negare solam causalitatem, & relinquere rationem conditionis, sine qua non. Quia quod attinet ad suscipientium utilitatem, parum etiam referret, quod Baptismus afferret gratiam, & mundaret à peccato per modum causæ, vel per modum conditionis, si tamen infallibiliter afferret illum effectum. Vnde Concilium Florentinum non solum exclusit omnem causalitatem physicam, & moralem ab illis sacramentis, sed omnem etiam prorsus utilitatem, seu modum conducendi ad gratiam; hoc enim sonant illa verba, quod *solum figurabant gratiam postea dandam per Christi passionem*. Planè, si erant conditiones infallibiliter afferentes gratiam, non posset absque eorum iniuria dici, quod solum erant figuræ gratiæ futuræ, & nobis dandæ. Nec posset de illis dici, quod erant vacua, egena, infirma, inutilia, sicut appellantur ab Apostolo. Denique, argumentum quo vtuntur Patres passim ad probandam inutilitatem Circumcisionis, ex eo, quod fœminis non prodesset ad salutem; eodè modo probat, omnino non fuisse conditionem infallibilem ad gratiam; quia illo etiam remedio infallibile caruissent fœminæ; nec minù noceret eis carentia conditionis infallibilis ad iustificationem, quàm carentia causæ moralis. Non ergo fecerunt vim in differentia conditionis, & causæ moralis, quando inutilitatem Circumcisionis exaggerarunt.

Eodem modo reicitur, quod aliqui dicunt, Circumcisionem non continuisse gratiam, sicut nunc etiam Baptismus continet, quia tunc pretium gratiæ nondum erat solutum à Christo, sed nunc est iam solutum, & continetur in sacramentis nostris. Quod explicant hoc exemplo; nam si constituamus hominem, qui ad obtinendam mercedem offerat testimonia operum, quæ iam fecit, alium verò ostendentem solum Scripturam promissionis, qua promittit opera, dicemus iure optimo, prius instrumentum continere præmium, & mouere efficaciter ad illud posterius verò esse de se inefficax. Hoc autem modo se habent Baptismus, & Circumcisio.

Contra hunc etiam modum militat eadem argumenta, ut dixi; nam licet Circumcisio non conduceret tunc, ut causæ, cōduceret saltem ut conditio afferens infallibiliter gratiam ex promissione Dei, quod tamen Patres, & Concilia videntur negare. Adde, illam differentiam pretij iam soluti, vel soluendi, parum referre ad rationem causæ moralis; nam, si Circumcisio contineret merita Christi ut ponenda, proculdubio esset causæ moralis, sicut ipsa merita Christi nondum posita, sed ponenda, erant vera causæ moralis gratiæ, quæ dabatur Patribus antiquis. Re tamen vera Circumcisio non erat solum sicut Scriptura continens promissionem operum Christi, sed potius contineret promissionem ipsius Dei dandi gratiam propter opera Christi præuiſa.

Vnde reicitur etiam, quod alij recentiores quartò dicunt, ut explicent, quomodo Circumcisio non fuerit causæ gratiæ, sed solum conditio, licet infallibiliter semper in ea iustificatio conferretur. Dicunt enim gratiam fuisse quidem datam semper infantibus circumcisis, & non nisi circumcisis (loquendo de infantibus Hebræorum) non tamen fuisse datam propter Circumcisionem, sed solum propter actum fidei, cuius protestatio erat Circumcisio, cui fidei Deus promissit infallibiliter gratiam, & iustificationem infantis. Cum hoc tamen stat, quod non iustificaretur infans absque Circumcisione, quantumque ei applicaretur aliis modis fides parentum, vel aliorum, quia Deus prævidens prius omnes paruulos de facto circumcidendos, illis solis promittit

27.

Alia solutio

Explicatur exemplo.

28.

Refellunt.

29.

Alia solutio.

promisit iustificationem, pro tali instanti, pro quo prauiderat eos Deus circumcidendos, si cum fide offerrentur, ita tamen ut promissio non fuerit facta Circumcisioni, sed talibus actibus fidei huius, & illius ministri in particulari; nam licet alij actus fidei aliorum non circumcidendum essent aequales, & fortasse meliores, atque adeo possent magis mouere Deum; ipse tamen pro sua libertate voluit promittere his, & non aliis. Itaque Deus non promisit gratiam pueris, si cum fide circumciderentur, sed post institutam, & præceptam Circumcisionem; & prauidens iam qui essent circumcidiendi de facto, promisit iis omnibus gratiam, si cum fide Mediatoris offerrentur Deo; ita ut non Circumcisio iam prauisa, sed fides esset conditio, sub qua, & cuius intuitu promittebatur gratia. Poterit potuisse à Deo prauideri omnes infantes circumcidendos de facto nondum prauisa fide ministri, licet de facto Circumcisio oriretur ex fide eiusdem ministri, explicant per diuersos ordines intentionis, & executionis; nam potuit Deus ordine intentionis post latam legem Circumcisionis præfinire intentione absoluta Circumcisionem talium paruulorum, non determinando pro eo signo media in particulari; atque adeo iam prauidebat illos omnes circumcidendos; & tunc illis omnibus, & non aliis promisit gratiam, si cum fide Mediatoris offerrentur Deo. Si autem hoc totum fuit possibile, videtur affirmandum fuisse de facto; quia hoc modo conciliantur omnia, quæ de Circumcisione dicuntur, scilicet eam non fuisse causam gratiæ, & tamen fuisse necessariam ad iustificationem paruuli, ita ut sine illa filij Hebræorum non iustificarentur.

30.
Reijciunt.
Primò.

Contra hunc modum explicandi procedunt, ut dixi, argumenta supra facta, & alia magis specialia. In primis enim non fit satis loquutionibus Patrum, qui (ut vidimus) non solum dicunt, pueris circumcisis datam fuisse gratiam, sed etiam datam fuisse per Circumcisionem, ipsamque Circumcisionem influxum habuisse, qui cum non fuerit physicus, debuit esse moralis, quatenus mouebat Deum ad iustificandum infantem; alioquin non apparet, quomodo per Circumcisionem iustificarentur, & saluarentur.

31.
Secundò.

Secundò, quia si promissio gratiæ non est facta omnibus paruulis, sed iis solum, quo Deus prauidebat de facto circumcidendos; ergo de illis aliis qui circumcisi non fuerunt, possumus dicere, quod si circumciderentur, fuissent iustificati; imò debemus dicere, quod ex vi præsentis Decreti, & præsentis institutionis non fuissent iustificati, quia Deus non promisit generaliter iustificationem explicite, aut implicite omnibus paruulis, qui circumciderentur, sed his solis in particulari, in quorum numero non erat ille alius. Sicut si Deus solum promississet gloriam his, quos de facto prauiderit morituros in gratia, aut obseruatos legem, & nullo modo explicite, vel implicite aliis, non possemus dicere, quod ex vi præsentis Decreti, aut promissionis Dei, Iudas obtinisset gloriam, si seruasset legem: nulla enim extaret talis promissio Dei de danda gloria Iudæ, si legem seruasset. Consequens autem videtur omnino contra mentem Augustini, & aliorum Patrum, qui plane, dum dicunt, Circumcisionem valuisse infantibus ad iustificationem, dicunt, eam fuisse remedium idem, & commune omnibus paruulis masculis, sicut nunc est Baptismus, atque adeo nulum fuisse paruulum, qui, si fuisset circumcisis debito modo, non fuisset iustificatus.

32.
Confirmatur.

Confirmatur, quia si ea explicatio sufficeret ad verificandas eiusmodi propositiones vniuersales, posset aliquis similiter dicere, de facto non esse pro-

missam gratiam omnibus hostiis consecratis, sed Christum prauidisse, quæ hostiæ consecrata sumendæ erant de facto, & illis solis promississe gratiam, si debita dispositione sumerentur; hoc enim sufficit ad verificanda verba illa generalia Christi, *Qui manducat me, viuet propter me*, & alia similia; sicut illa alia promissio limitata sufficit ad verificandam propositionem vniuersalem, quod omnibus pueris Circumcisio afferebat remedium. Consequens autem nemo admittet; fatendum ergo est, eiusmodi promissiones vniuersales non terminatas fuisse ad eos solum, qui de facto vsuri erant tali remedio, sed ad omnes eos etiam, qui uti poterant, licet de facto non essent vsuri.

33.
Tertia ratio.

Tertiò, quia si ea promissio non extendebatur ad eos, qui de facto non erant circumcidiendi; ergo iis paruulis non fuerat prouisum de remedio aliquo ad iustificationem, & salutem. Suppono enim, eos paruulos, quo circumcidi poterant, non habuisse aliud sacramentum, quo iustificarentur; ut volunt ij Auctores. Si ergo Circumcisio non erat instituta à Deo pro illis ut remedium ad iustificationem, de nullo prorsus remedio illis erat prouisum.

34.
Respondent.

Respondent primò, illis etiam paruulis prouisum fuisse de remedio, non quidem infallibili, & efficaci, sed sufficenti, & apto ad salutem obtinendam, scilicet per fidem mediatoris; quam si haberent parentes, & cum ea offerrent paruulum, poterat Deus ab ea fide moueri ad saluandum puerum. Sed contra hoc est, quia hoc non est prouidisse de remedio, non enim prouiderit de remedio, quando remedium est tale, quod applicatum fortasse inuabit, & fortasse non inuabit. Adde, multos paruulos de facto fuisse ita oblatos Deo absque Circumcisione, de quibus non potest dici, quod aliqui salui facti sint, alij damnati cum eodem remedio; ergo remedium illud debuit esse vniuersale ex lege Dei pro omnibus, quibus applicaretur.

35.
Dicunt secundò.

Respondent secundò, omnibus fuisse prouisum; quia sicut nunc de facto iis, qui non baptizantur, prouisum est de remedio, quatenus dat Deus parentibus cogitationem ad aliquem actum, quem si faciant, decreuit Deus filium perducere ad Baptismum, vel ad vsum rationis; sic prouisum erat filiis Hebræorum, quia si parentes aliquid agerent, Deus decreuerat filios perducere ad vsum rationis, in qua possent propria dispositione iustificari.

36.
Respondit impugnat.

Hæc responsio omnino enervat argumentum illud, quo vitur Innocentius III. in c. *Maiores*, de Baptismo, ut infra videbimus, ad probandum, Baptismum paruulis prodesset; ex quo etiam argumento supra probauimus, in lege naturæ debuisse institui aliquod sacramentum, vel remedium ad iustificandos paruulos; quia nimirum credibile non est, Deum tantam multitudinem paruulorum absque remedio reliquisse. Hoc autem argumentum inutile iam erit ad id probandum; quia sicut hi Auctores dicunt, illis omnibus pueris, qui non circumciderentur de facto, Deum prouidisse de sufficienti remedio, non quidem per Circumcisionem (quia hæc non fuerat pro illis instituta, sed pro iis solum, qui circumcidiendi erant) sed quatenus si parentes aliquid egissent, filij perducti fuissent ad vsum rationis: eodem modo dici posset, licet Baptismus non prodesset paruulis, Deum non reliquisse eos absque remedio, sed decreuisse eos omnes ad vsum rationis perducere, quo ex propria dispositione possint iustificari, vel baptizari, si eorum parentes aliquid egissent, quod Deus illis interius inspirat. Qui tamen credibile non est, prouidentiam Dei ordinariam pro tanta paruulorum multitudine per illa media extraxit

extraordinaria remedium ordinasse; ideo Innocentius dixit, Baptismum pro omnibus paruulis fuisse institutum, ne tanta paruulorum multitudo absque remedio ordinario relicta crederetur. Similiter ergo credendum non est, totam illam paruulorum multitudinem, qui de facto circumcidi non erant, Deum reliquisse absque remedio aliquo ordinario; sed fatendum erit, pro illis etiam Circumcisionem fuisse institutam in remedium, vel aliquid aliud remedium generale efficax, & infallibile pro omnibus fuisse institutum, ut mox dicemus.

37. Neque obstat exemplum eorum paruulorum, qui de facto absque Baptismo moriuntur. Nam pro iis etiam dicimus Baptismum institutum fuisse in remedium, atque ideo Deum prouidisse illis de remedio possibili quantum est ex parte Dei, licet ob defectum parentum, vel progenitorum eis non applicetur, qui vel non procurant Baptismum pro suis paruulis, vel nolunt inuestigare de via salutis, & vera religione pro se, & suis filiis & posteris; quod si fecissent, inuenirent remedium efficax pro illis, quod pro omnibus à Deo prouisum est. Iis vero, qui in utero materno moriuntur antequam baptizari possint, non est mirum, si aliqua extraordinaria prouidentia Dei remedium extraordinarium praparauerit; ij enim pauci sunt, & extra communem ordinem rerum; quare potuit etiam extraordinario modo prouideri illis de remedio sufficienti per illas inspirationes parentibus immixtas; qui modus prouidentie pro multitudine puerorum aliorum aptus non erat, ut ex Innocentio Papa aperte colligitur.

38. Alij ergo quintò dicunt, in Circumcisione datam fuisse gratiam, non tamen ex opere operato, sed ex opere operantis, quia scilicet Circumcisio sola absque fide interna ministri nihil proderat, gratia autem, quæ datur intuitu actus meritorij, saltem de congruo, non datur ex opere operato, sed operantis, ut quando homo iustificatur extra Sacramentum per contritionem, per quam accipit gratiam, tanquam per dispositionem, & meritum de congruo, non dicitur accipere gratiam ex opere operato. Sacramenta autem nostra conferunt gratiam ex opere operato, ut constat.

Sed hic modus loquendi rem adhuc non explicat; quia si per gratiam ex opere operato intelligatur ea, quæ datur absque intuitu alicuius meriti, falsum esset, nostra sacramenta dare gratiam ex opere operato; nam in sacramento Pœnitentiæ debet interuenire contritio, vel attritio interna, cuius intuitu saltem partialiter detur gratia illius sacramenti. Si verò per gratiam ex opere operato intelligatur illa, quæ datur non solum intuitu actus meritorij, sed etiam alicuius operis, quod ex se non meretur gratiam: in hoc sensu gratia Circumcisionis erat ex opere operato; nam licet requireretur fides interna, gratia tamen non dabatur solum intuitu illius fidei, sed etiam intuitu Circumcisionis: alioquin fides sola absque Circumcisione iustificaret; quæ est sententia P. Vázquez, quam hi auctores impugnant. Adde nec ita fuisse requisitam fidem ad Circumcisionem, ut esset actus meritorius etiam de congruo; nam etiam si vitaretur ex aliqua circumstantia, ac per consequens non fuisset meritorius, Circumcisio haberet suum effectum, ut diximus supra *disp. 3. sect. 1.* in simili agentes de remedio legis naturæ.

19. Alij denique sexto dicunt, Circumcisionem ex primaria intentione non fuisse institutam ad eandem gratiam, vel tollendum peccatum, sed ut esset signum, & nota illius populi, ac propter alios fines, secundario tamen, & consequenter voluisse Deum, ut apud filios Abraham succederet loco remedij,

Ioan. de Logo de Sacramentis.

quod prius usurpabatur ad tollendum originale. Hoc tamen bene impugnat Vázquez *d. disp. 184. n. 43.* quia siue primario, siue secundario esset ad hoc instituta, vere haberet iam vim ad illum effectum; atque adeò falsò negaretur apud Concilia, & Patres valuisse aliquid iustificandum, & conferendam salutem, & falsò diceretur, figurasse solum gratiam nobis postea dandam per Christum. Et quidem loquendo de nostris sacramentis, nemo negabit, eà continere, & causare effectus suos secundarios, v.g. Extrema unctio, quæ primario ordinatur ad sanitatem animæ, secundario autem ad corporis sanitatem conferendam, non minus dicitur causa huius, quam illius, nec minus dicitur hanc continere, quam illam.

SECTIO III.

Resolutio questionis.

Vtraque sententia eo nititur auctoritatis pondere, ut nefas sit ab earum altera discedere; atque adeò cogimur vtramque aliquo modo amplecti, & Patres, qui pro illis afferuntur, in concordiam adducere; non quòd Theologos etiam Scholasticos in hoc puncto non dissentire dicamus (eorum enim plures procul dubio inter se conciliari non possunt) sed Patres, & Concilia, quæ pro vtraque parte afferuntur, conabimur in vnam, & eandem sententiam reuocare.

Asserimus itaque, Circumcisionem ex sua institutione nullam vim habuisse iustificandi, vel tollendi peccatum originale, sed solum fuisse datam in signum, & characterem populi Iudaici, ac fidelis, ut docet secunda sententia, quam auctoritas Scripturæ, Conciliorum, & Patrum videtur omnino confirmare: cum hoc tamen stat, quòd in Circumcisione, & per Circumcisionem paruuli regulariter iustificarentur; quia remedium legis naturæ, quod applicari debebat aliquo signo externo, quòd esset protestatio fidei internæ de Christo venturo, ut diximus supra *disp. 3. sect. 2.* regulariter etià applicabatur per ipsam Circumcisionem, ut vnà, & eadem actione duplici præcepto satisfaceret. Debebant enim parentes ex vno capite suis paruulis applicare remedium, seu sacramentum legis naturæ ad expiandos illos à culpa originali; quod fieri debebat applicando illis fidem Christi venturi aliqua actione externa: debebant aliunde ex Diuino præcepto Abraham intimato, & renouato in lege Moïsis, paruulum octauo die circumcidere: utrique ergo obligationi simul, & semel satisfacere volentes, Circumcisione ipsam assumebant ad applicandam fidem Christi venturi suis paruulis, & ad mundandos illos à macula originali: foeminis autem idem remedium præstabant aliqua alia actione externa circa ipsas exhibita; sicut & masculis etiam, qui ante octauum diem periclitabantur, vel qui die octauo propter morbum, vel aliud impedimentum circumcidi non poterant. Cum enim vtrumque illud sacramentum Circumcisionis, & remedij legis naturæ grauissimum esset, & solemniter deberet celebrari, coniungebant in vnam, & eandem solemnitatem, vtrumque ritum, quod cedebat in maiorem honorem ipsius Circumcisionis, quam earatione vtiliorem reddebant, & in notitiam magis publicam, & certam expiati paruuli; cui, mediâ Circumcisione, & sigillo permanenti ac impresso, remedium peccati applicabatur: Sic etenim duobus alijs præceptis diuersis vnâ actione solebant satisfacere ad vitandas suas solemnitates. Vnum enim erat præceptum purificationis

H

foeminae

Hanc bene Vázquez impugnât.

40. Vtraque sententia quas fieri possit conciliantur.

Conclusio. Circumcisio ex sua institutione nullam vim habet.

Explicit conclusio.

Quid de foeminis, quid de masculis periclitantibus.

41. Primum præceptum.